

Univerza v Mariboru

Center za zaslužne profesorje in upokojene visokošolske učitelje
Univerze v Mariboru

Program dela Centra za zaslužne in upokojene visokošolske učitelje Univerze v Mariboru za leto 2024

Program dela za leto 2024 je oblikovan na osnovi Akta o ustanovitvi in delovanju centra za zaslužne profesorje in upokojene visokošolske učitelje Univerze v Mariboru in v skladu z načeli omrežja »Starosti prijaznih univerz«, ki nas obvezujejo v okviru našega članstva, ter s programom dela, ki je bil sprejet na zboru članstva (30. marca 2021).

Skladno s 7. členom Akta nameravamo leta 2024 izvajati naslednje dejavnosti:

- promovirati in spodbujati interese članov ter spodbujati družbene in intelektualne povezave med njimi;
- organizirati strokovna posvetovanja in se udeleževati domačih in tujih posvetovanj;
- sodelovati z organizacijami in enotami istih ali sorodnih področij v okviru univerze in zunaj nje;
- razviti program vseživljenjskega učenja.

Skladno z načeli omrežja starosti prijaznih univerz nameravamo izvajati naslednje dejavnosti:

1. spodbujati sodelovanje starejših odraslih v vseh temeljnih dejavnostih univerze, vključno z izobraževalnimi in raziskovalnimi programi;
2. spodbujati osebni in karierni razvoj v drugi polovici življenja in podpirati tiste, ki želijo narediti "drugo kariero";
3. prepoznati vrsto izobraževalnih potreb starejših odraslih: od tistih, ki so predčasno opustili šolanje, do tistih, ki želijo pridobiti magisterij ali doktorat;
4. spodbujati medgeneracijsko učenje, da se olajša vzajemna izmenjava strokovnega znanja in izkušenj med študenti vseh starosti;
5. razširiti dostop do spletnih izobraževalnih možnosti za starejše odrasle, da se zagotovi raznolikost načinov sodelovanja;
6. zagotoviti, da bodo raziskovalni programi univerze upoštevali potrebe starajoče se družbe in spodbujali javno spoznanje o tem, kako lahko visokošolsko izobraževanje bolje odgovori na različne interese in potrebe starejših odraslih;
7. povečati razumevanje študentov o koristnosti dolgega življenja ter vse večje kompleksnosti in bogastva, ki ga staranje prinaša v našo družbo;
8. izboljšati dostop starejših do univerzitetnih programov o zdravju in dobrem počutju ter umetnostnih in kulturnih dejavnosti na univerzi;
9. zagotoviti aktivno sodelovanje z upokojenci univerze;
10. reden dialog z organizacijami, ki zastopajo interese starajočega se prebivalstva.

Naš ključni cilj je podpirati akademsko delo zaslužnih profesorjev, ki nadaljujejo z raziskovalnim in izobraževalnim delom ter bodo sodelovali v pedagoškem in raziskovalnem delu članic na izrecno povabilo dekanov in predstojnikov za potrebe fakultet. V okviru programa dela bomo spremljali odprte razpise in oblikovali prijave skupaj z domačimi in tujimi partnerji.

Center v okviru programa deluje v šestih delovnih skupinah.

DS 1: e-Učenje in e-Izobraževanje (vodja zasl. prof. dr. Jože Gričar, sovodja izr. prof. dr. Lučka Lorber)

Delo skupine bo potekalo usklajeno s programom dela Centra za zaslužne profesorje in upokojene visokošolske učitelje Univerze v Mariboru za leto 2024 in v skladu s poslanstvom in delovanjem mednarodnih združenj, ki delujejo na področju starosti prijaznih univerz. Ključne prioritete našega delovanja:

Koordinacija dela na projektih portala E-Region, zasl. prof. dr. Jože Gričar, <http://eregion.eu/>:

- Developing the Silver Economy and Related Government Resources for Seniors. A Position Paper (2022)
- Minister of Seniors Appointment. Position Paper (2021)
- Central European Seniors 55+ e-Services Guide. For the adult children 55+ taking care of parents 75+
- Global Network of Associations & Networks: Retirees Developing Silver Economy
- Professors Emeriti Network
- E-Seniors 55+ Network
- Active Aging Networks
- Network of e-Collaborating Retired e-Academics
- Seniors eLearning & e-Education

Predstavitev aktualnih tem:

- E-SODELOVANJE E-SENIORJEV, priporočila za smiselno pospešeno vključevanje e-seniorjev v razvijanje srebrne ekonomije skladno z njihovimi potrebami, željami in možnostmi, zasl. prof. dr. Jože Gričar;
- DOSTOPNO E-IZOBRAŽEVANJE ZA SENIORJE, prikaz načinov uporabe tehnologij s strani seniorjev in njihove potrebe predvsem na področju dodatnega izobraževanja in usposabljanja ter dostopnosti e-izobraževanje glede na različne oblike oviranosti, izr. prof. dr. Matjaž Debevc;
- STAREJŠI IN DRUŽBENA OMREŽJA, nujnost izobraževanja ljudi kot priprava za srečanje s starostjo in novimi tehnologijami, zasl. prof. dr. Šime Ivanjko;
- PROJEKTI AKADEMSKE PODPORE MIRU, SODELOVANJU IN DEMOKRATIČNEMU RAZVOJU ZAHODNEGA BALKANA IN ARMENIJE, zasl. prof. dr. Silvo Devetak;
- EVOLUCIJA IZOBRAŽEVANJA 1.0 DO 4.0, zasl. prof. dr. Rudolf Pušenjak;
- UČENJE V POZNEJŠIH LETIH: KAKŠNA JE LAHKO VLOGA UNIVERZE?, Nives Ličen, Urška Gruden.

Aktivnosti:

- Oblikovanje celovite meduniverzitetne iniciative, odpiranje možnosti za sodelovanje pri skupnih prizadevanjih za aktivno staranje in razvoj starosti prijaznih univerz, izr. prof. dr. Lučka Lorber;
- Aktivno sodelovanje na panelni razpravi na temo **Prema novom viđenju akademskog umirovljenja – suvremeni trendovi i prakse**; Sveučilište na Reki, december 2023, izr. prof. dr. Lučka Lorber;
- Pospešitve uporabe informacijske tehnologije (digitaliziranje) na vseh področjih delovanja posameznika in družbe, »Informacijska varnost«, dr. Izidor Golob;

- V letu 2024 se bo okrepilo sodelovanje s Študentskim svetom, ki ga vodi Nomi Hrast, prorektorica za študentske zadeve UM. Poudarek bo dan medgeneracijskemu sodelovanju. Nabor predlaganih tem se bo razširil na predlog članov Centra in glede na interes študentov. Koordinacijo aktivnosti bo vodila red. prof. dr. Jožica Knez Riedl v sodelovanju s člani Izvršnega odbora Centra;
- Praznovanje mednarodnega dne seniorjev, 1. oktober 2024:
 - Sodelovanje pri organizaciji že tradicionalnega dogodka v Slovenj Gradcu: Kažipot za odrasle otroke 55+, ki skrbijo za starše 75+ (izvedba: zasl. prof. dr. Jože Gričar);
 - Sodelovanje na Festivalu za 3. življenjsko obdobje, Cankarjev dom, Ljubljana, september, 2024;
- Krepitev mednarodnega povezovanja, izmenjav dobrih praks digitalizacije družbe za dvig kakovosti življenja in potreb seniorjev;
- Seznanjanje in vključevanje članov v aktivnosti Zrele univerze, Filozofska fakulteta UM;
- Omreževanje z nosilci znanstvenih projektov na temo e-učenje in e izobraževanje;
- Širjenje mreže zunanjih sodelavcev in predstavnikov lokalnih skupnosti;
- Vzpostaviti stik s Službo Vlade Republike Slovenije za digitalno preobrazbo na področju digitalizacije družbe in informacijske varnosti;
- Sodelovanje pri drugih aktivnostih CZPUVU UM (spletni obiski fakultet, okrogle mize, predavanja, ...).

DS 2: Zdravstvo

Skupina bo okrepila svoje delovanje na naslednjih področjih:

- a) projekt: „Aktivno in zdravo staranje ob podpori metod digitalizacije“, vodja zasl. prof. dr. Zmago Turk, člani zasl. prof. dr. Elko Borko, prof. dr. Vladimir Kenda, prof. dr. Marjan Skalicky, Silva Vuga;
- b) zakon o dolgotrajni oskrbi starejših je sprejet, vendar ga je potrebno nadgraditi z lokalnimi potrebami in možnostmi, tako na področju materialnih, kulturnih in socialnih potreb starejših; zdravstvo ima pomembno mesto v programu dolgotrajne oskrbe za starejše, predvsem na nivoju družinskega zdravnika in omogočanja starejšim dostopa do specialističnega zdravstvenega varstva.
- c) aktivnosti demonstracije pripomočkov, ki omogočajo in olajšujejo življenje starejših oseb;
- d) skupaj z Lions klubom Zarja bo skupina promovirala projekt preprečitve motnje vida s posebnimi presejalnimi testi pregleda oči, ki bodo izvajani v domovih starejših občanov v Mariboru; projekt vodi in izvaja prof. dr. Dušica Pahor, predstojnica Oddelka za očesne bolezni UKC Maribor;
- e) izvajali se bodo občasna predavanja o aktualnih zdravstvenih temah za člane Centra za zaslužne in upokojene visokošolske učitelje Univerze v Mariboru in zainteresirane subjekte;
- f) nadaljevalo se bo sodelovanje s Svetom za starejše Mestne občine Maribor pri vseh akcijah ki jih planirajo;
- g) sodelovali bomo z Mediko-historično sekcijo Slovenskega zdravniškega društva in raziskovali zgodovino mariborskega zdravstva;
- h) krepitev sodelovanja s podobnimi ustanovami in društvi v Sloveniji, Evropi in svetu;
- i) sodelovanje z Evropskim združenjem emeritusov;
- j) sodelovanje s MOM Maribor pri ureditvi arhitektonskih barier za starejše;
- k) organizacija občasnih predavanj iz aktualnih zdravstvenih tem;

- l) povezovanje študentov vseh zdravstvenih šol v Mariboru in regiji s organizacijami za starejše;
- m) objavljanje člankov na temo zdravstva in medicine v javnih občilih.

DS 3: Kultura in umetnostna zgodovina

skupina bo okrepila svoje aktivnosti:

- oblikovanje spletne predstavitve *Umetnost na UM*, vodja prof. dr. Marjeta Ciglencečki, člana prof. dr. Anka Kline, zasl. prof. dr. Manica Špendal;
- zbiranje spominskih zapisov zaslužnih profesorjev in upokojenih visokošolskih učiteljev Univerze v Mariboru v sodelovanju z UKM;
- sodelovanje pri publikaciji Centra o njegovih aktivnostih;
- Center za zaslužne profesorje in upokojene visokošolske učitelje UM ob 50-letnici Univerze v Mariboru izda jubilejno publikacijo, v kateri bodo objavljeni spominski zapisi in sorodni prispevki članov in zunanjih sodelavcev Centra, vsebinsko povezanih z visokim šolstvom v Mariboru v kontekstu širših družbenih razmer;
- Člane Centra se bo pozvalo, naj iz domačih arhivov posredujejo digitalizirane fotografije (ali jih posodijo za digitalizacijo), ki so vsebinsko zanimive za zgodovino visokega šolstva v Mariboru.

DS 4: Inovativen trajnostni in družbeno odgovoren razvoj

Vodja je zasl. prof. dr. Peter Glavič, člani: zasl. prof. ddr. Matjaž Mulej, prof. dr. Andrej Polajnar, zasl. prof. dr. Miroslav Rebernik. Skupina bo proučevala družbeni, gospodarski in okoljski razvoj z naslednjimi nalogami:

- Evropski zeleni dogovor – zelena, digitalna, uspešna, pravična in povezana EU;
- izvajanje načrta za okrevanje in odpornost – zaščita okolja in digitalizacija;
- bodoči trajnostni razvoj države in družbe – raziskave, razvoj, inovacije;
- na znanju temelječe gospodarstvo in inovacijski ekosistem;
- strategija razvoja elektroenergetsko-podnebnega sistema in energetskega prehoda;
- inovativna, trajnostna in družbeno odgovorna Univerza v Mariboru,
- načrt UM za neto ničelne izpuste do leta 2050 in akcijski načrt za 55-odstotno znižanje izpustov do leta 2030;
- demografske spremembe in vzdržnost javnih financ;
- analiza in predlogi razvoja države in družbe – *Analiza trajnostnega razvoja Slovenije*;
- sodelovanje s Svetom za razvoj Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SR SAZU), z Inženirsko akademijo Slovenije (IAS), s Slovenskim inovacijskim stičiščem (deluje kot evropsko gospodarsko interesno združenje, SIS EGIZ) ter z Inštitutom za razvoj družbene odgovornosti (IRDO);

Zasl. prof. dr. Silvo Devetak bo sodeloval v programu s predstavitvijo dveh projektov:

2. *Osveščanje mlade generacije o ciljih trajnostnega razvoja*;
3. *Vzpodbujanje integracije migrantov v lokalno skupnost*.

DS 5: Varstvo okolja

DS VO vodi dr. Darja Piciga, člani so: red. prof. dr. Janko Belak, prof. dr. Darinka Brodnjak Vončina, prof. dr. Jožica Knez-Riedl.

V skladu s ključnimi spoznanji o okoljskih izzivih/krizah in usmeritvah za soočanje z njimi ter ob upoštevanju dolgoročnega cilja 8. okoljskega akcijskega programa (8. OAP) načrtujejo:

- a) Nadaljnjo obravnavo **NOVEJŠIH KONCEPTOV OKOLJA IN ZELENEGA PREHODA** (planetarne omejitve, ekonomija blaginje s spremembo ekonomske paradigme, obnovljiva rast s poudarkom na ekološkem odtisu in biokapaciteti, podnebna nevtralnost, prilagajanje na podnebne spremembe) in usmeritev za njihovo uveljavitev oz. upoštevanje (prenos v praktično delovanje), z upoštevanjem systemskega pristopa ter v kontekstu trajnostnega razvoja. Viri mdr. EEA, Evropski zeleni dogovor in 8. OAP, GEO-7, UNFCCC in IPCC. Sodelovanje s Stičiščem za systemsko inoviranje Si Slovenija, Slovenskim združenjem Rimskega kluba, DS Inovativen in družbeno odgovoren trajnosten razvoj ter drugimi partnerji.
- b) V povezavi z razvojem novega znanja oblikovanje predlogov za sistematično uvajanje novih **KOMPETENC OKOLJSKE TRAJNOSTNOSTI** po evropskem okviru trajnostnih kompetenc GreenComp (kot so kompetence za sprejemanje kompleksnosti v trajnostnosti, npr. systemsko mišljenje, in za predvidevanje trajnostnih prihodnosti), kot pomembna usmeritev starosti prijazne univerze, ki spodbuja in omogoča nadaljnji razvoj modrosti.
- c) Nadaljnji razvoj **PROGRAMA VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA NA PODROČJU ZELENEGA PREHODA, OKOLJA IN TRAJNOSTNEGA RAZVOJA**, v sodelovanju z DS Inovativen in družbeno odgovoren trajnosten razvoj: podrobno oblikovanje in institucionalni dogovori, izvedba.
- d) Razširitev teme **MODROST IN NJEN RAZVOJ** (iz zbornika Centra): Modrost je ena izmed redkih zmožnosti, ki jo je v starosti možno razvijati. Starosti prijazna univerza je torej univerza, ki spodbuja in omogoča nadaljnji razvoj te zmožnosti. Sodobna opredelitev te zmožnosti se v veliki meri sklada z opredelitvami ključnih kompetenc za trajnostni razvoj po evropskem okviru GreenComp. Sodelovanje s Stičiščem za systemsko inoviranje Si Slovenija. Možna povezava z univerzo v Celovcu (prof. dr. Judith Glück).
- e) Novo temo **STAREJŠI IN POSLEDICE PODNEBNIH SPREMEMB**: Nujnost izobraževanja ljudi kot priprava za soočanje s posledicami podnebnih sprememb (za učinkovito prilagajanje nanje), zlasti tistih, ki so ogrožajoče za starejše, na primer na področju zdravja, premoženja, infrastrukture. Sodelovanje z DS Medicina in DS Inovativen in družbeno odgovoren trajnosten razvoj.
- f) Analizo **KONCEPTOV IN DOBRIH PRAKS SV SLOVENIJE**, med njimi tudi modela Trajnostne in družbeno odgovorne Univerze v Mariboru, v okviru možnosti ogled izbranih dobrih praks in oblikovanje predlogov za njihovo posodobitev in širjenje.
- g) Organizacijo **3. KONFERENCE IRDO IN DRŽAVLJANSKE POBUDE ZA INTEGRALNO ZELENO SLOVENIJO** (predvidoma junij 2024) in sodelovanje s prispevki na teme, navedene v predhodnih točkah.

Za izvedbo navedenih aktualnih nalog načrtujemo tudi pridobitev manjše finančne podpore.

DS 6: Dostopnost univerzitetne informacijske tehnologije za upokojene visokošolske učitelje

Vodja skupine je zasl. prof. dr. Jože Gričar; člani skupine so: prof. dr. Marjeta Ciglencečki, prof. dr. Vida Kampuš Trop, prof. dr. Matjaž Klemenčič, prof. dr. Andrej Polajnar, zasl. prof. dr. Vladislav Rajkovič. Program delovne skupine:

- a) Spodbujanje uporabe univerzitetne informacijske tehnologije.
- b) Usposabljanje za uporabo univerzitetne informacijske tehnologije.
- c) Organiziranje službe na univerzi ali fakulteti za pomoč pri uporabi univerzitetne informacijske tehnologije.

Predavanja, objave in srečanja z vodstvi fakultet

Člani Centra bomo izvajali *strokovna predavanja* za naše člane in drugo zainteresirano javnost:

- skupna predavanja z Društvom univerzitetnih profesorjev Univerze v Mariboru,
- mednarodni standardi poročanja (Corporate Sustainability Reporting, CSR; Global Reporting Initiative, GRI).

Načrtujemo objave razgovorov in tematskih člankov v Delu, Večeru, UMniverzumu in v reviji Mozaik, ki jo izdaja IRDO.

Spletna srečanja s fakultetami potekajo na osnovi povabil dekanov in vnaprej dogovorjenih vsebin s fakultetnimi koordinatorji preko programov ZOOM in MS Teams. Namen obiskov je, da čim večji krog kolegov seznanimo z našim poslanstvom in jih pritegnemo k našim načrtovanim dejavnostim ter jih seznanimo z našim delom in načeli Starosti prijaznih univerz ter uresničevanjem danih pobud. V letu 2024 bi radi obiskali še preostalih 6 članic UM:

- Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede,
- Fakulteta za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo,
- Fakulteta za naravoslovje in matematiko,
- Fakulteta za strojništvo,
- Pedagoška fakulteta,
- Pravna fakulteta.

Na dosedanjih srečanjih s fakultetami so se izoblikovala naslednja stališča:

- poslati naše vabilo vsem upokojenim profesorjem fakultete – v bodoče dobijo naše vabilo ob odhodu v pokoj in popišejo izjavo o dovoljenju za pošiljanje obvestil;
- objaviti naš program na spletni strani fakultete;
- o sestanku in zaključkih obvestiti organe fakultete in študentski svet;
- fakulteta bo člane Centra vabila na svoja predavanja, dogodke;
- na spletni strani fakultete naj bo kratek CV in področja dela upokojenih profesorjev, ki so člani Centra;
- člani Centra bi naj zadržali svoj e-naslov **@um.si**
- dejavno sodelovanje pri *Kažipotu 55+* (storitve, pobude).

Program je bil sprejet na skupščini CZPUVU v ponedeljek, 13. oktobra 2023.

Vodja Centra:
zasl. prof. dr. Peter Glavič